

Nr.3, Februarie 2011

EUROPA STRATEGICĂ

buletin informativ

Board editorial

Coordonatori

Conf. univ. dr. Virgil Stoica,

Univ. „Alexandru Ioan Cuza” Iași, Facultatea de Filosofie

Lect. univ. dr. Mihaela Tofan,

Univ. „Alexandru Ioan Cuza” Iași, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor

Membri

Drd. Adrian Horodnic, Școala Doctorală a Facultății de Economie și Administrarea Afacerilor,

Univ. Alexandru Ioan Cuza Iași

Drd. Sorin Mazilu, Școala Doctorală a Facultății de Economie și Administrarea Afacerilor, Univ. Alexandru Ioan Cuza Iași

Secretariat

Drd. Nicoleta Vasilcovski, Școala Doctorală a Facultății de Economie și Administrarea Afacerilor,

Univ. Alexandru Ioan Cuza Iași

Drd. Andra Pandeale, Școala Doctorală a Facultății de Economie și Administrarea Afacerilor,

Univ. Alexandru Ioan Cuza Iași

Versiunea electronică a buletinului informativ *Europa strategică* poate fi accesată la adresa http://www.cse.uaic.ro/p_buletin.htm

Manuscris finalizat în Februarie 2011

Buletinul informativ EUROPA STRATEGICĂ este produs al proiectului Centrul de Excelență în Studii Europene, câștigat de Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, în competiția EACEA, februarie 2009.

Ilustrațiile prezente în acest material sunt furnizate de Serviciul Audiovizual al Comisiei Europene <http://ec.europa.eu>.

Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, Februarie 2011

ISSN: 2068 – 4606 (on line)

©Centrul de Studii Europene al Universității „Alexandru Ioan Cuza Iași”, 2011

Reproducerea autorizată în scop informativ sau educațional.

EUROPA STRATEGICĂ

-buletin informativ-

Board-ul editorial adresează mulțumiri

*Doamnei **prof.univ.dr. Elisabeta Jaba** și Doamnei **lect. dr. Christiana- Brigitte Bălan**,
Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor,
pentru coordonarea cercetării prin sondaj statistic realizată în cadrul acestui număr ,*

*Domnului **lect. univ. dr. Ovidiu Gherasim- Proca** ,
Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, Departamentul de Științe Politice și
Domnului **lect. univ. dr. Lucian-Dumitru Dîrdală**
pentru studiile și opiniile care au fost folosite la realizarea acestui număr
al Buletinului „Europa strategică”.*

CUPRINS

I. Considerații generale asupra problematicii abordate recent în ședințele Consiliului european	6
II. Studii și analize ale cercetătorilor asupra temelor majore abordate de Consiliul european	9
Consiliul European din octombrie 2010 și instabilitatea din zona euro	9
<i>Lect. univ. dr. Lucian-Dumitru Dîrdală</i>	
<i>Concluziile Consiliului European din 16-17 decembrie 2010: un mecanism permanent de garantare a stabilității financiare pentru zona euro</i>	<i>16</i>
<i>Lect. univ. dr. Ovidiu Gherasim-Proca</i>	
IV. Punctul de vedere al generației noi de cercetători asupra strategiei actuale a Consiliului european	21
<i>Energia rămâne o prioritate pentru Uniunea Europeană.....</i>	<i>21</i>
<i>Drd. Nicoleta Vasilcovschi</i>	
<i>Rolul instituțional al Consiliului European</i>	<i>24</i>
<i>Drd. Andrada Pandelea</i>	
III. Identificarea gradului de informare a studenților și masteranzilor asupra strategiilor Consiliului european	27
<i>Lect. univ. dr. Christiana-Brigitte Bălan</i>	

I. Considerații generale asupra problematicii abordate recent în ședințele Consiliului european

În perioada 28-29 octombrie 2010, s-au desfășurat la Bruxelles lucrările Consiliului European de toamnă. Principalele subiecte pe agenda reuniunii Consiliului de iarnă au vizat politica economică, în cadrul căreia au fost abordate aspecte privind guvernanta economică europeană, precum și aspecte ce țin de relațiile externe ale UE: pregătirea reuniunii la nivel înalt a G20 de la Seoul, a Conferinței de la Cancun privind schimbările climatice, precum și a reuniunilor la nivel înalt cu Statele Unite ale Americii, Rusia, Ucraina, India și Africa.

În vederea abordării provocărilor puse în evidență de recenta criză financiară, s-a considerat că se impune o schimbare fundamentală la nivelul guvernantei economice europene. În acest scop, Consiliul European a aprobat raportul Grupului operativ privind guvernanta economică. Punerea în aplicare a acestuia va constitui un pas major în direcția consolidării pilonului economic al Uniunii Economice și Monetare: acesta va spori disciplina fiscală, va extinde supravegherea economică și va aprofunda coordonarea. Consiliul a recunoscut importanța reformei sistemelor de pensii. De asemenea, raportul prezintă principii directe privind un cadru solid pentru gestionarea crizelor și pentru consolidarea instituțiilor. Consiliul European a convenit asupra căii de urmat în ceea ce privește acțiunile ulterioare ale grupului operativ.

Ca urmare a discuțiilor sale din 16 septembrie 2010, Consiliul European a desfășurat, de asemenea, un schimb de opinii în vederea pregătirii reuniunii la nivel înalt a G20 de la Seoul. Deși economia mondială este în proces de redresare, Consiliul consideră că există riscuri la nivel global în ceea ce privește sustenabilitatea financiară, redresarea incompletă a sectorului financiar, rata ridicată a șomajului, volatilitatea prețurilor la produsele de consum la nivel mondial, precum și reapariția dezechilibrelor macroeconomice globale. S-a stabilit ca orientările convenite să fie promovate de către statele membre care fac parte din G20 în cadrul reuniunii la nivel înalt de la Seoul. La aceeași reuniune se va discuta și despre reforma Fondului Monetar Internațional și despre taxarea instituțiilor financiare.

O altă temă discutată la Consiliul de toamnă a fost aceea a Conferinței de la Cancun privind schimbările climatice. Consiliul a confirmat disponibilitatea Uniunii Europene de a lua în considerare o a doua perioadă de angajament în temeiul Protocolului de la Kyoto. După această conferință, Uniunea Europeană va reevalua situația și va examina opțiunile pentru depășirea obiectivului de reducere cu 20% a emisiilor cu efect de seră.

Consiliul European a mai discutat și despre mesajele politice cheie pe care președintele Consiliului și președintele Comisiei le vor promova în cadrul reuniunilor la nivel înalt cu Statele Unite ale Americii, Rusia, Ucraina, India și Africa.

În perioada 16-17 decembrie, s-au desfășurat la Bruxelles lucrările Consiliului European de iarnă, eveniment ce marchează încheierea semestrului președinției belgiene a Consiliului UE.

Principalele subiecte pe agenda reuniunii Consiliului de iarnă au vizat politica economică,

Ceremonia de înmânare a președinției Consiliului Uniunii Europene între Belgia și Ungaria (Viktor Orbán, prim-ministrul Ungariei, în partea stângă Yves Leterme, corespondentul său belgian, dreapta)

în cadrul căreia au fost abordate aspecte privind permanentizarea mecanismului de stabilizare pentru Zona Euro, guvernanta economică europeană și viitoarea perspectivă financiară multianuală post-2013, precum și aspecte ce țin de relațiile externe ale UE.

În ceea ce privește permanentizarea mecanismului de stabilizare, al cărui principal scop este acela de a contribui la asigurarea stabilității și sustenabilității financiare a Zonei Euro, Consiliul a convenit asupra modificării limitate a tratatelor. În acest sens, Consiliul European a convenit asupra textului proiectului de decizie de modificare a Tratatului privind Funcționarea Uniunii Europene (TFUE), luând decizia de a lansa imediat procedura de revizuire simplificată prevăzută la articolul 48 alineatul (6) din TFUE. Noul mecanism va înlocui Fondul european de stabilitate financiară (FESF) și Mecanismul european de stabilizare financiară (MESF), constituite în anul 2010 și care vor rămâne în vigoare până în iunie 2013. Intrarea în vigoare a noului mecanism de stabilizare pentru Zona Euro ar urma să aibă loc la 1 ianuarie 2013. Dacă doresc, statele membre a căror monedă nu este euro, printre care și România, pot decide să participe la operațiunile desfășurate în cadrul mecanismului.

Referitor la guvernanta economică, Consiliul European a solicitat intensificarea negocierilor pe marginea celor șase propuneri legislative lansate de Comisia Europeană la 29 septembrie 2010, pe baza recomandărilor grupului operativ aprobate în luna octombrie a.c.. Termenul pentru finalizarea negocierilor privind acest pachet legislativ este luna iunie 2011.

Discuții între Herman van Rompuy, Președintele Consiliului European, stânga, și José Manuel Barroso, dreapta cu ocazia prezentării Programului Președinției ungare.

De asemenea, în condițiile în care una din principalele direcții de acțiune în ceea ce privește întărirea disciplinei financiare în cadrul Pactului de Stabilizare și Creștere (PSC) o reprezintă plasarea, pe poziție de egalitate, a criteriului datoriei publice cu cel al deficitului bugetar, un aspect ce face obiectul dezbaterilor la nivel comunitar îl reprezintă modalitatea în care costurile

afereente reformelor în domeniul pensiilor vor putea fi luate în considerare în procesul de evaluare al acestor criterii de către Comisia Europeană. În acest sens, liderii au reiterat poziția Consiliului privind problematica reformei pensiilor în contextul Pactului de Stabilitate și Creștere și au solicitat luarea în considerare a acestuia în viitoarele negocieri pe pachet.

Referitor la viitoarea perspectivă financiară multianuală post-2013, Consiliul a reamintit concluziile sale din luna octombrie 2011, subliniind că așteaptă cu interes propunerile Comisiei pentru noul cadru financiar multianual și a invitat instituțiile să coopereze pentru a facilita adoptarea rapidă a acestuia. Comisia va prezenta aceste propuneri cel târziu în luna iunie 2011.

În concluziile Consiliului European din 28-29 octombrie a.c., se menționează că „șefii de stat sau de guvern au subliniat că, în paralel cu consolidarea disciplinei fiscale în Uniunea Europeană, este esențial ca bugetul Uniunii Europene și viitorul cadru financiar multianual să reflecte eforturile de consolidare pe care statele membre le depun pentru a aduce deficitul și datoria pe o traiectorie mai sustenabilă. Respectând rolul diferitelor instituții și necesitatea realizării obiectivelor Europei, Consiliul European va discuta, în cadrul viitoarei sale reuniuni, modalitățile de a garanta faptul că cheltuielile la nivel european pot aduce o contribuție adecvată în acest sens”.

II. Studii și analize ale cercetătorilor asupra temelor majore abordate de Consiliul european

Consiliul European din octombrie 2010 și instabilitatea din zona euro

Lect. univ. dr. Lucian-Dumitru Dîrdală,
Universitatea „Mihail Kogălniceanu”, Iași

Consiliul European de la Bruxelles (28-29 octombrie 2010) s-a desfășurat într-un context dificil, marcat de necesitatea ca Uniunea Europeană să reacționeze convingător la instabilitatea din zona euro. În aceste condiții, agenda a fost dominată de pregătirea măsurilor de întărire a stabilității economice, o temă extrem de dificilă. Deși acest proces se anunță unul îndelungat, reuniunea de la sfârșitul lui octombrie a fost așteptată cu interes întrucât aici

urmasu să se ia decizii politice majore, care ulterior să fie traduse în plan instituțional. Pentru toți cei implicați, întrebările cele mai importante erau legate de gradul în care Germania, principalul contribuitor la instrumentele de stabilizare financiară a zonei euro, va reuși – cu susținere franceză – să impună membrilor mai sceptici două idei controversate.

Euro, simbolul identității europene

Prima se referea la introducerea în mecanismul Pactului de Stabilitate și Creștere (PSC) a unor sancțiuni cât mai dure, cât mai „automate” (adică, mai imune la tranzacțiile politice din Consiliul UE) și cât mai „politice” împotriva membrilor care, prin politicile lor economice, pun în pericol stabilitatea economică a Uniunii. Cea mai controversată solicitare a Berlinului avea tocmai un astfel de caracter: statelor aflate într-o astfel de situație ar fi urmat să le fie suspendate drepturile de vot în ECOFIN – Consiliul UE pe probleme economice și financiare. Obținerea prealabilă a susținerii franceze făcuse deja necesară o atenuare a tonului, însă era de așteptat ca la

Angela Merkel și José Manuel Barroso, în cadrul Consiliului din octombrie

Bruxelles cancelarul Angela Merkel să insiste din nou asupra unor sancțiuni dure, fie și doar ca monedă de schimb spre a obține cât mai mult din ceea ce era cu adevărat posibil. Această poziție, într-o anumită măsură agreată de Comisie, întrunea susținerea mediilor financiare germane și – foarte important în perspectiva apropiatelor confruntări electorale (la nivel de land) – era populară în rândul opiniei publice interne.

Cea de-a doua întrebare importantă viza măsura în care Germania își va putea folosi poziția privilegiată, de casier al UE, pentru a impune partenerilor o amendare a Tratatului cu privire la Funcționarea UE (TFUE), astfel încât mecanismul de criză ce ar urma să intre în vigoare din 2013 (înlocuind Facilitatea Europeană pentru Stabilitate Financiară, creată pe baze ad hoc în primăvara lui 2010) să aibă temeiuri solide în dreptul comunitar, și să nu încalce clauza care interzice bail-out-ul unui stat-membru. În lipsa amendării tratatului, a susținut guvernul Merkel, curtea constituțională germană ar putea invalida noul mecanism, ceea ce ar provoca o reacție explozivă a piețelor financiare. În mod evident, organizarea unor referendumuri în țările ale căror constituții impun așa ceva în cazul modificării tratatelor fondatoare UE (Irlanda lovită de criză se numără printre ele) era o non-soluție, astfel că doamna Merkel trebuia să-i convingă pe ceilalți lideri europeni să-și asume răspunderea unei amendări ratificabile pe cale parlamentară în toate cele 27 de state, un proces care le-ar crea multora dintre ei mari probleme politice, plasându-i sub tirul euroscepticilor.

În ansamblu, aceste dezbateri fuseseră purtate, de o manieră intensă, în săptămânile și lunile care au precedat Consiliul European. Cadrul instituțional a fost oferit de Grupul de Lucru condus de Herman van Rompuy, Președintele Consiliului European, care a elaborat raportul intitulat „**Întărirea guvernantei economice în Uniunea Europeană**”. Însă controversele de tipul celor menționate mai sus s-au purtat în interiorul Grupului de Lucru, prin aceea că membrii săi erau nimeni alții decât miniștrii de finanțe din cele 27 de state membre. Forma finală a fost dată publicității la 21 octombrie, cu o săptămână înainte de Consiliu, ceea ce le-a lăsat guvernelor încă o

săptămână pentru negocieri în care să-și tranzacționeze sprijinul față de acest document – și totodată i-a supus pe eventualii parteneri recalitrării unei presiuni semnificative, întrucât absența unui consens în favoarea raportului ar fi reprezentat un eșec politic de proporții.

Recomandările raportului, apreciate în general drept o concretizare a poziției comune franco-germane, au fost asumate de liderii statelor-membre. Relatările și comentariile din mass media internațională, precum și declarațiile oficiale sau neoficiale ale participanților – exprimând adesea perspective ideologice, instituționale sau naționale ce nu pot fi ignorate – reflectă în mod clar amplitudinea controverselor, dar și particularitățile bine cunoscute ale reuniunilor de acest gen. Astfel, extrem de sugestiv este pasajul de încheiere al unui comentariu din *La Repubblica*: „Merkel are o mini-reformă a Tratatelor. Sarkozy obține o înmuiere a mecanismelor sancțiunilor. Zapatero poate conta pe confirmarea plasei de protecție constituită de mecanismul anti-criză. Berlusconi consideră că a obținut o interpretare avantajoasă a datoriei publice [în analizele ce pot conduce la instituirea sancțiunilor (n.a.)]. Și primul-ministru britanic Cameron e mulțumit: a obținut ca șefii de guverne să susțină ideea sa de limitare a creșterii viitorului buget al UE sub pragul de 3%: jumătate din cât cereau Parlamentul și Comisia”.¹ Pe de altă parte, există un consens aproape general că, fără a exista neapărat învinși, a existat un învingător², deși unii vorbesc doar de o victorie parțială³, obținută cu greu⁴ sau chiar își exprimă scepticismul că acordul va duce la stabilitate în zona euro⁵. O dominantă a reacțiilor presei și ale observatorilor politici avizați este aceea că negocierile au fost dificile și că s-au făcut simțite tensiuni între lideri politici și

¹ Andrea Bonanni, „Ue, Merkel e Sarkozy cantano vittoria. Rete de protezione per i debiti sovranii”, *La Repubblica*, 30 oct. 2010, http://www.repubblica.it/economia/2010/10/30/news/consiglio-ue_merkel-sarkozy-8575914/index.html?ref=search#Szene_1. Toate paginile de web la care se face trimitere în acest text au fost accesate ultima dată la 19 februarie 2011.

² Spre exemplu, comentariul intitulat „Euro-zone Governance: Game, Set, and Match Angela”, publicat la 29 octombrie 2010 pe pagina de web a publicației *The Economist*, http://www.economist.com/blogs/charlemagne/2010/10/euro-zone_governance. Dintr-o altă perspectivă, dar insistând asupra succesului demersului (franco-)german, „Les vingt-sept avalisent le deal de Deauville”, *Libération*, 30 octombrie 2010, <http://www.liberation.fr/economie/01012299436-les-vingt-sept-avalisent-le-deal-de-deauville>.

³ Nicholas Watt, „Partial Victory for Angela Merkel as European Leaders Agree to Revise Rulebook”, *The Guardian*, 29 octombrie 2010, <http://www.guardian.co.uk/world/2010/oct/29/angela-merkel-eu-leaders-revise-rulebook?intcmp=239>; „Partial Victory for Merkel at European Union Summit”, *Deutsche Welle*, 29 octombrie 2010, <http://www.dw-world.de/dw/article/0,6172547,00.html>; „Merkel and Sarkozy achieve only a minor success in Brussels”, <http://www.dw-world.de/dw/article/0,6174238,00.html>.

⁴ Pascal Thibaut, „Angela Merkel défend une version très critiquée des traités européens”, *Radio France Internationale*, 27 octombrie 2010, <http://www.rfi.fr/europe/20101027-angela-merkel-defend-une-reforme-critiquee-traites-europeens>; Ian Traynor, „Angela Merkel Forces Euro to Protect from Future Collapse”, *The Guardian*, 29 octombrie 2010, <http://www.guardian.co.uk/business/2010/oct/29/angela-merkel-wins-euro-deal>; Nicholas Watt și Ian Traynor, „Angela Merkel Struggles to Win Support for EU Bailout Rules at Brussels Summit”, *The Guardian*, 29 octombrie 2010, <http://www.guardian.co.uk/world/2010/oct/29/angela-merkel-eu-bailout-brussels?intcmp=239>.

⁵ Jean Quatremer, „Merkel-Sarkozy, pacte d’instabilité?”, *Libération*, 29 octombrie 2010, <http://www.liberation.fr/economie/01012299173-merkel-sarkozy-pacte-d-instabilite>.

reprezentanți ai unor instituții comunitare⁶. A existat, însă, un grad considerabil de apreciere pentru modul în care și-a îndeplinit funcția de mediator, în aceste condiții dificile, Președintele Consiliului European, Herman van Rompuy. În perspectiva reuniunii la vârf din decembrie, care urma să definitiveze formula instituțională de introducere a reformelor, se conta pe faptul că acesta va fi capabil să atenueze asperitățile rămase. Spre exemplu, în chestiunea suspendării drepturilor de vot în Ecofin pentru statele considerate a amenința, prin politicile lor, stabilitatea economică a Uniunii, este sugestiv faptul că unii adversari ai ideii nu se simt amenințați de faptul că aceasta nu a fost definitiv înlăturată de pe agendă. În concluziile Consiliului European din 28-29 octombrie se stipulează : „*Președintele Consiliului European intenționează ca ulterior să examineze, în consultare cu statele-membre, problema dreptului membrilor zonei euro de a participa la procedurile legate de Uniunea Economică și Monetară, în cazul unei amenințări permanente la adresa stabilității zonei euro, ca întreg*”.⁷ Așa cum observa un comentator, adversarii inițiativei pot conta pe faptul că dl. Van Rompuy „*este un om foarte serios*” și „*o va examina și o va studia foarte amănunțit, fără să se grăbească*”, ceea ce, se sugerează, ar echivala cu abandonarea ei deliberată și discretă.⁸

În ceea ce privește Raportul elaborat de Grupul de Lucru și avizat în final de Consiliul European, el reușește să ofere o linie de acțiune coerentă, subiectele disputate (unele dintre ele, amintite mai sus) fiind inserate într-o viziune coerentă, agreată în linii mari de Comisie, de Banca Centrală și, într-un grad mai redus, de Parlamentul European. Din luna martie și până la prezentarea formei finale a raportului în fața Consiliului European din 28-29 octombrie, Grupul de Lucru a parcurs toate etapele impuse de procesul decizional al UE. Au avut loc șase întâlniri (completate de cele la nivel de „șerpași”), consultări cu Comisia, Banca Centrală Europeană, Eurogrupul și alți actori relevanți, iar o formă anterioară a raportului fusese prezentată la Consiliul European din 16 septembrie. Astfel, în viziunea colectivului condus de Președintele Consiliului European (în esență, împărtășită de guvernele naționale), Uniunea ar avea nevoie de: o mai mare disciplină fiscală; lărgirea supravegherii economice: un nou mecanism de supraveghere; o coordonare mai profundă și mai largă: „Semestrul european”; un cadru

⁶ Pentru divergențele între președintele francez Nicolas Sarkozy și vicepreședintele Comisiei Europene, Viviane Reding, care a catalogat înțelegerea drept un „*diktat franco-german*”, vezi spre exemplu articolul „*Nicolas Sarkozy se plaint une nouvelle fois de Viviane Reding*”, *Le Nouvel Observateur*, 28 octombrie 2010, <http://tempsreel.nouvelobs.com/actualite/monde/20101028.OBS1999/nicolas-sarkozy-se-plaint-une-nouvelle-fois-de-viviane-reding.html>; pentru schimbul de replici între liderul francez și președintele Băncii Centrale Europene, Jean-Claude Trichet, opus ideii ca începând din 2013 datoriile unui stat-membru să poată fi restructurate cu costuri pentru băncile creditoare, vezi spre exemplu articolul din *Libération* citat la nota 2; insatisfacțiile Comisiei Europene, ale Parlamentului European și ale Băncii Centrale Europene față de înțelegerea între statele mari este discutată în articolul citat la nota 5.

⁷ European Council 28-29 October 2010, Conclusions, p. 2.

⁸ Vezi articolul din ediția online a publicației *The Economist*, citat la nota 2.

robust pentru managementul crizelor; instituții mai puternice pentru o guvernare economică mai eficace.⁹

Instrumentul esențial pentru întărirea disciplinei fiscale, în viziunea Grupului de Lucru, este extinderea ariei de supraveghere a implementării prevederilor Pactului de Stabilitate și Creștere (PSC), care ar trebui să includă, pe lângă deficit, și datoria publică a statelor membre. La nivelul componentei preventive a PSC, ar urma să se impună măsuri de ajustare nu doar în cazul în care datoria publică depășește 60% din PIB, ci și atunci când statul respectiv se confruntă cu „riscuri pronunțate în ceea ce privește sustenabilitatea generală a datoriei”¹⁰. Componenta corectivă a PSC ar urma să evalueze, în condițiile Procedurii pentru Deficit Excesiv (PDE) dacă deficitul bugetar permite o „reducere continuă, substanțială și sustenabilă a raportului datorie/PIB, [astfel că] aducerea deficitului sub 3% din PIB nu ar trebui să fie suficientă pentru abrogarea PDE, în condițiile în care datoria nu a fost adusă pe o traiectorie descendentă corespunzătoare”¹¹.

Impunerea unei mai bune conformări din partea statelor membre ar urma să se realizeze printr-un ansamblu mai vast și mai puternic de măsuri de impunere cu caracter financiar, reputațional și politic, la nivelul ambelor componente ale PSC. Sancțiunile, forma cea mai constrângătoare a măsurilor de impunere a conformării, ar urma să apară într-o etapă mai timpurie a procesului de impunere și să aibă un caracter progresiv. Astfel, în cadrul dimensiunii preventive, se pot expune unor sancțiuni și statele-membre al căror deficit nu depășește 3%, dar care deviază semnificativ de la traiectoria de ajustare cuprinsă în PSC și nu iau măsuri hotărâte de corectare a acestei deviații. În cadrul brațului corectiv, extrem de importantă este propunerea potrivit căreia un stat-membru aflat în PDE nu ia măsuri hotărâte de reducere a deficitului în intervalul de timp stipulat de către Comisie, va fi sancționat prin impunerea de către Consiliu a unei amenzi, în baza regulii majorității inversate.

Aceasta ar implica abandonarea procedurii anterioare, prin care sancțiunea propusă de Comisie trebuia aprobată cu o majoritate calificată în Consiliul UE, ceea ce îngreuna acțiunea și reducea mult forța Consiliului de a impune conformarea statelor non-cooperante. În noile condiții, majoritatea calificată ar urma să fie strânsă în sprijinul statului vizat, pentru respingerea propunerii Comisiei; altfel, sancțiunea rămâne în vigoare. În acest caz, ca de altfel și în celelalte situații în care ar urma să fie folosită regula majorității inversate, se asigură o mai mare „automaticitate” a mecanismului sancțiunilor. În ceea ce privește introducerea măsurilor discutate, ca de altfel și a celorlalte incluse în secțiunea consacrată instrumentelor de conformare din Raport, se prevede ca inițial ele să se aplice doar statelor din zona euro, urmând ca pentru celelalte (exceptând Marea Britanie, care este exceptată prin tratate de la participarea la uniunea

⁹ „Strengthening Economic Governance in the EU”, Report of the Task Force to the European Council, Bruxelles, 21 octombrie 2010, pp. 1-2.

¹⁰ *Ibidem*, p. 4.

¹¹ *Ibidem*.

monetară) aplicarea să aibă loc „cât de curând posibil, cel nu mai târziu în contextul următorului Cadru Financiar Multianual”.¹²

Acest tip de reacție a fost puternic susținut de Comisia Europeană, a cărei influență asupra procedurilor de sancționare ar crește semnificativ, de Germania și de alte câteva state nord-europene recunoscute pentru tradițiile de rigoare bugetară, dar a provocat reacții de respingere din partea altor parteneri, adepți ai unei linii mai laxă.

Între aceștia din urmă s-a numărat și Franța, care a acționat pentru atenuarea „automaticității” propuse de guvernul german. Astfel, dacă în cadrul Grupului de Lucru și al Ecofin ministrul de finanțe german, Wolfgang Schäuble a fost principalul partizan al unor măsuri cât mai puțin afectate de factorul politic, omologul său francez Christine Lagarde a susținut cu egală convingere teza contrară. Astfel, doamna Lagarde a respins plasarea unei puteri prea mari în mâna tehnicienilor: „Politica nu trebuie să abdice în favoarea experților . . . Soarta unei țări nu poate fi pusă în totalitate în mâinile experților”¹³.

Stabilitatea financiară în zona euro și în Uniunea Europeană, în ansamblu, a fost în mod clar principalul punct de pe agenda summit-ului, însă liderii europeni au abordat și alte dosare importante. Astfel, s-a discutat într-un cadru neoficial despre contenciosul între Parlamentul European și Consiliul UE pe marginea bugetului Uniunii. Marea Britanie, susținută de alte zece state (inclusiv Germania și Franța) a argumentat că majorarea propusă de Parlament (5,9%) este nejustificată pe timp de criză, în condițiile în care multe state recurg la măsuri drastice de austeritate. A fost susținută poziția miniștrilor de finanțe, care adoptaseră anterior plafonul de 2,9%, și s-a consfințit astăzi existența unui conflict instituțional între Parlamentul European și Consiliul UE, în problema bugetară. În consecință, procedura de conciliere între cele două instituții a eșuat ulterior (15-16 noiembrie 2010), iar Comisia a fost pusă în situația de a înainta un nou proiect, care reflecta perspectiva Consiliului și care a fost în final adoptat, la 15 decembrie.

În fine, o altă componentă importantă, din perspectiva nevoii ca UE să acționeze coerent pe arena internațională, a fost asumarea de către liderii politici a pozițiilor și strategiilor de negociere pe care urma să le adopte Uniunea cu ocazia unor reuniuni internaționale programate în ultimele săptămâni ale anului – întâlnirea la vârf a G20 de la Seul (11-12 noiembrie), Conferința ONU asupra Schimbării Climatice, programată la Cancun (29 noiembrie – 10 decembrie) – și a summit-urilor cu parteneri ai UE pe arena globală: Statele Unite (20 noiembrie), Ucraina (22 noiembrie), țările africane (29-30 noiembrie), Rusia (7 decembrie) și India (10 decembrie).

Reuniunea de la Bruxelles a fost în primul rând un summit de criză, în cursul căruia liderii politici au validat un ansamblu de măsuri ambițioase și problematice, dar

¹² *Ibidem*, p. 5.

¹³ Citată în articolul „EU Closer to Agreeing New Sanctions for Budget Rule-Breakers”, 28 septembrie 2010, publicat pe portalul Euractiv, <http://www.euractiv.com/en/euro/eu-closer-agreeing-new-sanctions-budget-rule-breakers-news-498189>.

care ar urma să ducă la îmbunătățirea atmosferei economice în cadrul Uniunii. Conflictele între actorii implicați (state-membre și instituții) au fost în mod evident acute, așa cum s-a întâmplat pe aproape întreg parcursul anului 2010.

Relevanța instituțională a Consiliului European din octombrie este incontestabilă, însă – poate mai mult ca în alte situații de acest gen – acest summit a fost unul cu un puternic caracter politic. În situații de criză, statele puternice nu numai că au ultimul cuvânt, dar tind să-l rostească mai apăsător decât în vremuri normale.

*Fotografie de grup la finalul
Consiliului din octombrie*

Concluziile Consiliului European din 16-17 decembrie 2010: un mecanism permanent de garantare a stabilității financiare pentru zona euro

Lect. univ. dr. OVIDIU GHERASIM-PROCA

*Departamentul de Științe Politice,
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași*

Faptul că ultima reuniune a Consiliului European din 2010 urma să abordeze din nou tema crizei financiare nu era neașteptat. Pe parcursul întregului an, Uniunea Europeană a încercat să răspundă cât de prompt cu puțință amenințării unei destabilizări masive a politicii monetar-financiare din zona euro. Un comunicat de presă emis de Eurostat la 15 noiembrie 2010 prezenta o situație îngrijorătoare a deficitelor bugetare și datoriei publice pentru anul 2009¹⁴. Nivelul deficitului bugetar raportat la PIB a atins 15,4% în Grecia, 14,4% în Irlanda, iar 24 dintre statele membre au înregistrat o înrăutățire a situației deficitului față de anul 2008. Eurostat semnalează creșterea spectaculoasă a nivelului deficitelor în zona euro, de la 2% în 2008 la 6,3% în 2009.

Dar poate că mai importantă este creșterea medie a datoriei publice ca procent din PIB de la 69,8% (sfârșitul lui 2008) la 79,2% (finalul lui 2009) în zona euro și de la 61.8% la 74% la nivelul Uniunii. Remarcabil este faptul că îndatorarea guvernamentală a ajuns la un nivel foarte ridicat în statele din zona euro comparativ cu media întregii regiuni. Cazurile limită ale Greciei (126,8%), Italiei (116%) și Belgiei (96,2%), cu mult peste nivelul acceptabil de 60%, i-au determinat pe experți și comentatori să vorbească despre apariția unei crize a datoriei publice în locul unei simple crize financiar-bugetare, chiar despre pericolul iminent al deprecierei stabilității economice în așa măsură încât moneda unică europeană să fie amenințată.

Iar temerile acestea nu pot fi considerate lipsite de temei. Anul începuse sub impresia puternică a consecințelor crizei fiscale din Grecia, însoțită de tulburări sociale semnificative, cu ecouri majore și efecte directe asupra piețelor financiare și asupra prognozelor economice referitoare la blocul european. Dezvăluirea dovezilor referitoare la falsificarea statisticilor oficiale elene, devenită acum notorie, a produs o reacție de neîncredere față de capacitatea instituțiilor europene de a garanta regulile impuse prin *Pactul de stabilitate și creștere*. Miniștri de finanțe din zona euro au fost nevoiți să

¹⁴ Eurostat, *News Release: Euro Indicators*, 170/2010, 15 noiembrie 2010, document disponibil online la adresa http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/2-15112010-AP/EN/2-15112010-AP-EN.PDF

aprobe acordarea unui ajutor financiar consistent pentru a evita încetarea de plăți în cazul Greciei.

În ultimele luni ale anului Irlanda a ajuns într-o postură similară, după ce, în scopul de a salva instituțiile financiare ce au resimțit șocul creditelor de risc din 2008, statul irlandez a răscumpărat el însuși datoriile bancare private, fapt care a dus până la urmă, în climatul de incertitudine generalizată, la subminarea finanțelor publice naționale. În urma negocierii ajutorului european, Irlanda a intrat într-o criză politică gravă, care a determinat anunțarea alegerilor anticipate, după votarea unui buget de austeritate foarte nepopular. Nu au fost puține vocile celor ce au acuzat atitudinea guvernului irlandez, despre care s-a spus că s-a dovedit a fi preocupat mai mult de interesele financiare private decât de interesul public.

Confruntată cu astfel de șocuri, ce ilustrează atât carențele administrării publice cât și cele ale sistemelor financiare private, liderii statelor ce participă la uniunea monetară s-au văzut nevoiți să constate din nou lacunele *Pactului de stabilitate și creștere* care nu numai că nu reușește în mod sistematic să sancționeze deficitele excesive și supra-îndatorarea, dar nu poate nici să asigure mecanisme preventive eficiente în așa fel încât moneda comună să fie ferită de efectele politicilor economice imprudente adoptate de către unele state membre. A devenit evident, de asemenea, că uniunea monetară are nevoie de mai mult decât ceea ce poate oferi cadrul instituțional ce îi garantează funcționarea în prezent, astfel încât politicile fiscale și bugetare să fie aduse la un numitor comun acceptabil. Mai ales în condiții de recesiune, echilibrul monetar nu poate fi susținut fără coordonare fiscală și fără impunerea unor obligații certe referitoare la indicatorii macroeconomici majori, obligații respectate cu strictețe.

Dincolo de aceste probleme de fond, discutate de mult timp de către specialiști dar extraordinar de presante acum, Consiliul a trebuit să decidă în primul rând asupra soluțiilor de urgență, oricât de șubrede și nesatisfăcătoare ar fi ele pe termen lung. În mai 2010 a fost înființat un mecanism comun de creditare destinat statelor ce au nevoie de asistență financiară (*Mecanismul european de stabilizare financiară*), și un “vehicul cu scop special” destinat zonei euro (*Fondul european de stabilitate financiară*), un fond financiar ce are capacitatea de a oferi credite pe baza emiterii unor titluri de valoare garantate de statele partenere.

Concluziile Consiliului din 16-17 decembrie 2010¹⁵ se focalizează asupra politicilor economice, și, ceea ce este mai important, expune decizia membrilor de a modifica textul *Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene* pentru a institui un mecanism permanent de asigurare a stabilității pentru zona euro, ce urmează să înlocuiască *Fondul european de stabilitate financiară* (FESF) și *Mecanismul european de stabilizare financiară* (MESF) începând cu anul 2013. În acest scop a fost inițiată procedura de revizuire simplificată astfel încât modificarea ar trebui să intre în vigoare la

¹⁵ European Council, *Conclusions of the European Council (16-17 December 2010)*, EUCO 30/10, 17 dec. 2010.

1 ianuarie 2013. Un nou aliniat al articolului 136 din cuprinsul Tratatului va stipula: „Statele membre a căror monedă este euro pot institui un mecanism de stabilitate care urmează să fie activat în cazul în care este indispensabil, pentru a garanta stabilitatea zonei euro în ansamblu. Acordarea oricărei asistențe financiare necesare în temeiul mecanismului va face obiectul unei stricte condiționări.” Comisia a subliniat, de asemenea, că statele membre ce nu au adoptat încă moneda euro pot să participe ad-hoc la operațiunile mecanismului.

Anexa a doua din documentul ce prezintă concluziile Consiliului prezintă principiile în jurul cărora se va organiza noul mecanism adoptate prin declarația Eurogrup din 28 noiembrie 2008. *Mecanismul european de stabilitate* (MES) urmează să acționeze ca instrument de sprijin financiar pentru statele în dificultate cu condiția ca ajutorul să fie adoptat în unanimitate la nivelul Eurogrup. Evaluarea globală a funcționării lui se va realiza în 2016 de către Comisie și Banca Centrală Europeană. Interesante sunt mențiunile referitoare la implicarea sectorului financiar privat în proces. “Normele vor fi adaptate, aflăm din cuprinsul declarației, pentru a include participarea de la caz la caz a creditorilor din sectorul privat, în deplină coerență cu politicile FMI. În orice situație, pentru a proteja banii contribuabililor și pentru a transmite un semnal clar creditorilor din sectorul privat că creanțele lor sunt subordonate celor ale sectorului oficial, un împrumut MES va beneficia de un statut de creditor privilegiat, care va urma în ordinea preferinței numai unui împrumut FMI”. Această implicare, se subliniază în text, nu va fi însă posibilă înainte de 2013. Precizările legate de primatul interesului public erau absolut necesare. Este normal ca opinia publică să suspecteze orice tranzacție cu fonduri de stat ce ar putea căpăta un caracter speculativ, în condițiile în care tensiunile pe care ajutorul european trebuie să le înlăture au ele însele o importantă sursă speculativă. Este firesc să opinezi că o criză financiară ce are la bază erori sistematice de apreciere a riscului comise de agenți cu interese private nu poate fi corectată prin utilizarea unor mijloace financiare de intervenție administrate privat.

Șefii de stat și de guvern ai țărilor din zona euro au semnat o declarație solemnă, menită parcă să ofere un maxim de încredere piețelor financiare. Ea enumeră literal: punerea în aplicare integrală a programelor existente pentru reabilitarea bugetară a Greciei și Irlandei, menținerea responsabilității fiscale, accelerarea reformelor structurale destinate îmbunătățirii creșterii, consolidarea *Pactului de stabilitate și de creștere* și punerea în aplicare a noului cadru de macro-supraveghere, asigurarea disponibilității sprijinului financiar adecvat prin intermediul *Fondului european de stabilitate financiară* (FESF), continuarea consolidării sistemului financiar prin teste de stres la nivel bancar și exprimarea sprijinului deplin pentru acțiunea Băncii Centrale Europene. În plus, Consiliul a reafirmat sprijinul deplin pentru strategia de relansare economică Europa 2020, care ar urma să asigure baze noi pentru reluarea creșterii și îmbunătățirea ocupării forței de muncă.

Desigur, măsurile temporare de sprijin prin creditare, nu sunt o soluție cu adevărat adecvată la nivel european, așa cum creșterea datoriei publice nu oferă nici o garanție în privința depășirii perioadei de recesiune și a reluării creșterii economice. În măsura în care instituții financiare private sau independente de interesele politice ale Uniunii Europene sunt implicate, se poate prevedea că speculațiile care au afectat sectorul bancar european nu vor fi descurajate. În fond, avem de-a face cu mult discutatul “*risc moral*” pe care îl implică hotărârea de a oferi ajutor, în mod necondiționat, celor care, deliberat și din motive greu de justificat, își asumă riscuri economice majore. Marile crize prin care trece construcția europeană produc însă, s-a constatat până acum de mai multe ori, eforturi concertate ce au capacitatea de a face să progreseze aprofundarea integrării. În ciuda aparențelor, este vorba despre un moment critic din punct de vedere politic, nu doar economic. Sunt puse din nou sub semnul întrebării temeiurile solidarității supra-naționale. Pârghiile de control instituite deja ca o condiție pentru obținerea ajutorului comunitar ar putea reprezenta un prim pas către o politică fiscal-bugetară comună autentică, care să ia în calcul diversitatea tendințelor naturale de dezvoltare din grupul statelor ce au adoptat moneda unică dar și reguli mai stricte, responsabilități mai mari. De fapt, aprofundarea integrării în acest sens pare să fie astăzi singura opțiune veritabilă, luând în considerare faptul că discreditarea monedei europene ar avea costuri colective imense, pe care nimeni nu dorește să le plătească.

Dincolo de tematica politicii economice, Consiliul a prezentat o serie de considerente legate de procesul de extindere, de evenimentele recente din Côte d’Ivoire și conferința COP 16 de la Cancun referitoare la schimbările climatice.

În ceea ce privește politica de estindere, Consiliul a anunțat faptul că Republica Muntenegru a primit statutul de țară candidată.

De asemenea, a exprimat îngrijorări referitoare la situația politică din Côte d’Ivoire condamnând violențele împotriva civililor petrecute chiar pe 16 decembrie. Consiliul a amintit disponibilitatea Curții Penale Internaționale de a acționa pentru pedepsirea celor vinovați de acte

Yves Leterme, Prim Ministrul Belgiei, Președintele Consiliului European, Herman van Rompuy și José Manuel Barroso (de la stânga la dreapta)

de agresiune și sprijinul pentru președintelui nou ales Alassan Ouattara, împiedicat de președintele în exercițiu, Laurent Gbagbo, să intre în posesia mandatului. Pentru a împiedica violențele și abuzul de putere șefii de stat și de guvern europeni invocă posibilitatea adoptării de măsuri restrictive. Iar presiunile internaționale nu sunt gratuite. După războiul civil izbucnit în 2002, republica africană nu a devenit niciodată suficient de

stabilă. Mai mult, climatul intern nu se dovedește a fi propice pentru politica democratică, motiv continuu de tulburări și conflicte de pe urma cărora populația civilă are doar de suferit.

În fine, Consiliul și-a reafirmat atașamentul față de obiectivul de a menține nivelul încălzirii globale la mai puțin de două grade Celsius și a salutat progresele realizate pe această temă în cadrul *summit*-ului de la Cancun (United Nations Climate Change Conference) ce s-a desfășurat între 29 noiembrie și 10 decembrie.

Fotografie de grup la finalul Consiliului din decembrie

IV. Punctul de vedere al generației noi de cercetători asupra strategiei actuale a Consiliului european

Energia rămâne o prioritate pentru Uniunea Europeană

Drd. NICOLETA VASILCOVSCHI,

*Școala Doctorală a Facultății de Economie și Administrarea Afacerilor,
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași*

Consiliul European de la Bruxelles din 4 februarie 2011 a susținut că sectorul energiei și cel al inovației reprezintă două sectoare de bază pentru creșterea economică și dezvoltarea durabilă a Europei.

Energia este considerată o resursă sigură, durabilă și necostisitoare, care contribuie la competitivitatea Uniunii Europene, sectorul energiei rămânând prioritar pentru Uniunea Europeană. Uniunea Europeană are nevoie de o piață internă a energiei pe deplin funcțională, dezvoltată și integrată, cu o legislație aplicabilă integral în statele membre. Comisia colaborează cu Parlamentul și Consiliul European pentru asigurarea integrității și transparenței pieței energiei.

*Utilizarea tehnologiilor eficiente de creare a energiei:
Dublin, Irlanda*

Se dorește ca până în 2014 să se finalizeze piața internă a energiei, iar Comisia va întocmi rapoarte privind funcționarea pieței interne a energiei, având o atenție deosebită față de consumatori. Pentru atingerea acestui obiectiv este necesară modernizarea și extinderea infrastructurii energetice europene.

Garantarea solidarității între statele membre, materializarea rutelor de aprovizionare și tranzit, a surselor de energie alternativă și regenerabilă, vor permite ca după 2015 nici un stat membru al UE să nu rămână izolat de rețelele europene de gaz și electricitate sau să se confrunte cu amenințări la adresa securității energetice.

Costurile de finanțare pentru investițiile în infrastructura energetică vor fi suportate de piață, urmând să fie recuperate prin intermediul tarifelor. Aceasta presupune crearea unui cadru de reglementare care să atragă investițiile, stabilirea tarifelor într-un mod transparent și nediscriminatoriu, alocarea adecvată a costurilor pentru investițiile transfrontaliere, consolidarea concurenței și a competitivității.

Aspect din cadrul primei zile europene fără mașini (în fotografie: Loyola De Palacio del Valle-Lersundi, Vicepreședinte al Consiliului European)

Consiliul din februarie 2011 a propus implementarea obiectivului propus la Consiliul European din iunie 2010 care presupune creșterea cu 20 % a eficienței energetice până în 2020. Începând cu 1 ianuarie 2012, toate statele membre trebuie să includă standarde de eficiență energetică, propuse de Comisia Europeană și care se referă la întregul lanț de aprovizionare cu energie. Comisia va revizui aplicarea obiectivului de eficiență energetică până în 2013.

Consiliul European din februarie 2011 a propus Comisiei Europene intensificarea colaborării cu statele membre pentru punerea în aplicare a Directivei privind energia regenerabilă, mai ales schemele de sprijin și organismele naționale de cooperare.

UE va promova investiții în surse regenerabile și în tehnologii cu emisii reduse de dioxid de carbon, sigure și durabile, se va axa pe punerea în aplicare a priorităților tehnologice stabilite în Planul strategic european pentru tehnologiile energetice. Se așteaptă noi inițiative din partea Comisiei Europene, referitoare la rețelele inteligente, incluzând aici proiectarea unor vehicule nepoluante, stocarea energiei, biocombustibili durabili și soluțiile de economisire a energiei pentru orașe.

Pe plan extern, este necesară o mai bună coordonare a activităților UE și ale statelor membre pentru asigurarea consecvenței și coerenței în relațiile externe cu țările producătoare, de tranzit și consumatoare cu rol important în domeniul energetic. Comisia este invitată ca până în iunie 2011 să prezinte o comunicare privind securitatea aprovizionării și cooperarea internațională cu scopul sporirii consecvenței și coerenței acțiunii externe a UE în domeniul energetic. Începând cu 1 ianuarie 2012, statele membre sunt invitate să informeze Comisia cu privire la toate acordurile bilaterale cu

țările terțe. Înaltul Reprezentat al UE va ține seama în activitatea sa de dimensiunea securității energetice. Se mai propune și reflectarea pe deplin a securității energetice în politica de vecinătate a UE.

Responsabilitățile UE privind domeniul energiei se referă la dezvoltarea de parteneriate energetice, reciproc avantajoase în jurul coridoarelor strategice, cu implicarea factorilor cheie în domeniu, securitatea energetică, tehnologiile sigure și durabile cu emisii reduse de dioxid de carbon, eficiența energetică, crearea unui mediu de investiții, care să mențină și să promoveze cele mai înalte standarde de securitate nucleară. Alte responsabilități vizează încurajarea țărilor învecinate pentru adoptarea normelor privind piața internă a energiei, extinderea și aprofundarea Tratatului de instituire a Comunității Energetice, promovarea unor inițiative de cooperare regională. În cadrul strategiei energetice 2020, trebuie elaborate măsuri de asigurare a condițiilor de concurență echitabilă pentru producătorii de energie. S-a identificat necesitatea diversificării rutelor și surselor de aprovizionare.

Consiliul European din februarie 2011 propune dezvoltarea unui parteneriat fiabil, transparent și normativ cu Rusia în domeniile de interes energetic comun, colaborarea cu țările terțe pentru determinarea prețurilor energiei și continuarea colaborării cu G 20. Consiliul așteaptă elaborarea unei strategii care vizează emisii reduse de dioxid de carbon în 2050 și oferirea unui cadru de acțiune pe termen lung în sectorul energetic și în sectoarele conexe. Încă se dorește atingerea obiectivului UE de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră cu 80-95% până în 2050 în raport cu nivelul anului 1990, cu respectarea condițiilor convenite în octombrie 2009. Pentru atingerea acestui obiectiv este necesară o revoluție a sistemelor energetice, stabilirea unor etape intermediare și monitorizarea periodică a evoluțiilor acestor etape.

Rolul instituțional al Consiliului European

Drd. ANDRADA PANDELEA,

Școala Doctorală a Facultății de Economie și Administrarea Afacerilor,

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași

Pornind de la binecunoscuta afirmație că „instituțiile contează” (*institutions matter*), trebuie să ne punem întrebarea, care instituții contează și mai ales în ce măsură pot influența anumite decizii și pot genera transformări și mutații radicale? Ce instituții ale Uniunii Europene au contat și în ce măsură organizațiile înființate cu ocazia semnării tratatelor, care au fost puse să vegheze la buna desfășurare a acțiunilor actorilor europeni implicați, au devenit instituții în timp?

Organizațiile Uniunii Europene au devenit instituții în timp, deoarece au aplicat în mod repetat obiectivele stabilite în fiecare tratat semnat între statele membre, conferind astfel acțiunilor stabilitate. Anumite instituții, în principal cele formale, necesită și dețin o anumită componentă organizațională; instituțiile pot fi

Demonstrații în Bruxelles cu ocazia Hotărârii Consiliului European asupra numărului și distribuției locurilor în Parlamentul European (13 Iulie 1976)

incorporate în organizații. Astfel s-a întâmplat și în cazul Uniunii Europene: regulile au fost încorporate în organizațiile create prin semnarea acordurilor, „destinate să servească scopurilor membrilor săi și care încorporează anumite reguli (de conduită și administrative) ce guvernează funcționarea acestora”.¹⁶

Comportamentul organizațional al statelor europene s-a instituționalizat, deoarece colectivitățile de agenți, „actorii” au respectat aceste reguli în mod repetitiv, considerându-le demne de urmat și avantajoase. Atât eficiența cât și durabilitatea acestor organizații a fost testată în timp, prin măsurarea impactului care l-au avut asupra procesului de guvernare. Nu putem numi instituție autentică orice organizație care influențează doar pe termen scurt rezultatele unei politici, dar care nu are nici o influență pe termen lung, fiind lipsită atât de legitimitate, cât și de reprezentativitate. Arhitectura instituțională s-a dezvoltat și s-a consolidat gradual, pe parcursul mai multor ani, odată

¹⁶Marinescu, C., *Economie Instituțională*, Editura ASE, București, 2004, p. 21.

cu împletirea lărgirii geografice cu adâncirea integrării economice, în Uniunea Europeană existând atât norme explicite, cât și norme implicite, care reglementează structura instituțională comunitară.

Uniunea Europeană a încercat mereu să armonizeze legislațiile statelor membre, astfel încât firmele, organizațiile nonguvernamentale, societatea civilă și nu în ultimul rând cetățenii, toți acești actori prezenți în spațiul comunitar să-și poată desfășura acțiunile într-un cadru legal comun.

Consiliul European nu a fost inclus în structura instituțională propusă în Tratatul de la Roma. A evoluat pe parcursul ultimilor 30 de ani, ca urmare a deciziei luate de liderii Comunității la Summit-ul de la Paris din decembrie 1974. Prima întâlnire a avut loc la Dublin în martie 1975, dar poziția sa a fost oficializată câțiva ani mai târziu, în anul 1987, odată cu intrarea în vigoare a Actului Unic European.

Deși a fost creat cu intenția instituirii unui forum informal de dezbatere între șefii de stat sau de guvern, Consiliul European a devenit rapid organul care trasează liniile directoare în vederea realizării obiectivelor Uniunii, în toate domeniile de activitate.

A dobândit un statut formal prin Tratatul de la Maastricht din 1992, conform căruia: „*Consiliul European impulsează dezvoltarea Uniunii și definește orientările politice generale ale acesteia.*

Consiliul European reunește șefii de stat sau de guvern ai statelor membre, precum și președintele Comisiei. Aceștia sunt asistați de miniștrii afacerilor externe ai statelor membre și de un membru al Comisiei. Consiliul European se întrunește cel puțin de două ori pe an, sub președinția șefului de stat sau de guvern al statului membru care deține președinția Consiliului.

*Consiliul European prezintă Parlamentului European un raport după fiecare reuniune, precum și un raport scris anual privind progresele realizate de Uniune.*¹⁷”

După cum putem observa de mai sus, un important aspect instituțional este cuprins în Tratatul de la Maastricht, și anume, articolul D al acestui tratat aduce lămuriri importante cu privire la misiunea Consiliului European: „Acesta dă Uniunii Europene impulsurile necesare dezvoltării sale și definește orientările politice generale, dezbate asupra marilor orientări ale politicilor economice ale statelor membre și definește principiile și orientările generale de politică externă și securitate comună¹⁸”. Este prezentat rolul său, relația cu Parlamentul, dar nu

Camera unde a fost semnat
Tratatul de la Maastricht, 7
Februarie 1992

¹⁷ Tratatul privind Uniunea Europeană (1992), *Jurnalul Oficial C 191* of 29 July 1992, p. 13 <http://eur-lex.europa.eu/ro/treaties/dat/11992M/word/11992M.doc>.

¹⁸ Miron, D., Folcuț, O., *Economia integrării europene*, Ed. Universitară, București, 2008, p. 80.

este menționată nicio specificare în legătură cu natura juridică a acestei instituții și nici nu apare, în mod explicit, că aceasta instituție face parte din cadrul instituțional unic.

Consiliul European, organ comunitar, format din șefii de state și de guverne ai țărilor membre, este calificat ca instituție supremă a Uniunii, rolul său evoluând fără să fie stabilit și prevăzut, în mod oficial, de Tratat. Rolul său este de fapt unul politic, de necontestat, chiar dacă nu este un organ de decizie. Spre exemplu, acceptarea unui nou stat membru în cadrul Uniunii Europene depinde de „unanimitatea voturilor membrilor Consiliului European, acesta fiind principalul vector al luării deciziilor în acest caz.”¹⁹ Instituționalizarea Consiliului European este văzută ca o întărire a inter-guvernamentalismului în cadrul Uniunii Europene, dar există unele păreri contradictorii ale juriștilor și a politologilor.²⁰ Primii sunt de părere că, prin instituirea Consiliului European, Uniunea a pierdut caracterul său supranațional, în timp ce politologii cred că există un câștig economic și social, o flexibilitate a luării deciziilor.

Consiliul European are următoarele atribuții, care au constituit motivația creării sale²¹:

- Este locul unor schimbări de păreri libere și al unor informări reciproce între factorii principali de conducere ai statelor membre;
- Poate aborda subiecte care sunt de competență comunitară, dar și probleme de cooperare politică sau alt subiect de interes comun;
- Poate da un impuls general în vederea progresului Comunității;
- Constituie „o instanță de apel” pentru dosarele mai sensibile care îi sunt trimise de alte instituții comune, în special de către Consiliul Ministerial.

Consiliul European este un exemplu elocvent de organizație a Uniunii Europene care, prin dezvoltare și organizare graduală, a devenit instituție, odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona la 1 decembrie 2009. El a definit orientările și prioritățile politice generale ale Uniunii Europene, câpătând atât legitimitate, cât și reprezentativitate pe parcursul timpului.

¹⁹ Ivan, A., L., *Statele Unite ale Europei*, Institutul European Iași, p. 87.

²⁰ Idem, p. 88.

²¹ Miron, D., Folcuț, O., *op.cit.*, p. 81

III. Identificarea gradului de informare a studenților și masteranzilor asupra strategiilor Consiliului european

Lect. univ. dr. CHRISTIANA-BRIGITTE BĂLAN

*Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor,
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași*

Pentru a se cunoaște gradul de informare a studenților, masteranzilor și doctoranzilor din Iași, cu privire la problematica Consiliului European s-a realizat un nou studiu de opinie, perioada de desfășurare a acestuia fiind: 31 ianuarie 2011 – 10 Februarie 2011.

Studiul urmărește evoluția anuală a gradului de informare al publicului vizat, ca urmare a eforturilor de promovare a temelor de discuții din cadrul întâlnirilor Consiliului European, prin prezenta publicație.

Ca și în anul anterior, metoda aplicată în realizarea demersului științific a fost cea a bulgărelui de zăpadă, chestionarul fiind popularizat prin intermediul unui link (ancheta s-a realizat cu ajutorul site-ului gazda www.esurveyprom.com).

Chestionarul aplicat a cuprins 13 întrebări, vizând determinarea gradului de familiarizare al tinerilor cu Instituțiile Europene, domeniile de interes ale Consiliului European și sursele de informare utilizate pentru diseminarea noutăților din domeniu.

Sondajul de opinie s-a desfășurat cu supervizarea doamnei prof. univ. dr. Elisabeta Jaba, căreia îi prezentăm recunoștința pe această cale.

Despre Consiliul European, pe scurt

Consiliul European este instituția Uniunii Europene care definește orientările și prioritățile politice generale ale UE.

Consiliul European este compus din șefii de stat sau de guvern ai statelor membre, precum și din președintele său și președintele Comisiei. Fiecare membru al Consiliului European poate decide să fie asistat de un ministru și, în ceea ce îl privește pe președintele Comisiei, de un membru al Comisiei. La lucrările Consiliului European participă și Înalțul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate. În prezent, Președintele Consiliului European este Herman Van Rompuy.

Consiliul European se întrunește de două ori pe semestru, la convocarea președintelui său. Atunci când situația o impune, președintele convoacă o reuniune extraordinară a Consiliului European.

În luna februarie, la **Universitatea “Alexandru Ioan Cuza”** s-a desfășurat un sondaj de opinie pe tema **Consiliului European** și a rolului acestei instituții în cadrul UE. Studenții de la diferite facultăți au răspuns la 13 întrebări privind problematica de interes prin intermediul unui chestionar administrat on-line pe site-ul www.eSurveysPro.com.

La sondaj au participat **126 de studenți** de ambele sexe, de la toate cele trei nivele de studii (licență, master, doctorat). Aproximativ 50% din studenții sunt de la Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, iar 50% sunt studenți la Facultățile de Geografie, Filosofie, Biologie, Chimie, Informatică, Educație fizică și Matematică.

 Prima întrebare din chestionar a cerut respondenților să identifice **principalele instituții ale Uniunii Europene**: Parlamentul European, Comisia Europeană, Președinția UE, Consiliul European, Curtea de Conturi și Consiliul UE.

Cele mai cunoscute instituții ale UE sunt: Parlamentul European, Comisia Europeană și Curtea de Conturi. Ponderea studenților care au identificat corect aceste trei instituții ca instituții ale UE este de: 24,2% pentru Parlamentul European, 21,2% pentru Comisia Europeană, respectiv 15,2% pentru Curtea de Conturi.

Celelalte instituții ale UE au fost corect identificate de o pondere mai redusă de studenți. De exemplu, doar 12% dintre respondenți au recunoscut Consiliul European pe lista instituțiilor UE.

 Consiliul European este o instituție distinctă de Consiliul Uniunii Europene și de Consiliul Europei.

- **Consiliul European** reprezintă o instituție a Uniunii Europene formată din șefii de state sau de guvern ale statelor membre ale UE și din Președintele Comisiei Europene
- **Consiliul Uniunii Europene** este format din miniștrii statelor membre ale UE
- **Consiliul Europei** reprezintă o organizație internațională complet independentă de Uniunea Europeană formată din 47 de state europene

Peste o treime din studenții intervievați (36%) au știut semnificația atât a Consiliului European cât și a Consiliului UE. Doar 28% dintre respondenți au ales însă și varianta de răspuns corespunzătoare organizației Consiliului Europei.

 Rolul **Consiliului European** este unul complex ce vizează relațiile dintre statele membre în procesul de integrare europeană. Cele mai importante dimensiuni ale rolului Consiliului European sunt:

- definirea principalelor orientări ale politicii de integrare europeană;
- emiterea de declarații asupra relațiilor externe în contextul unei politici comune de securitate și afaceri externe;
- discutarea la nivel înalt a situațiilor de criză;
- soluționarea divergențelor între statele membre.

Toate cele 4 dimensiuni au fost identificate corect de respondenți. Cei mai mulți studenți (27,8%) au asimilat prima dimensiune cu rolul Consiliului European, în timp ce 25% din studenți au evidențiat a 2-a și a 4-a dimensiune ca definatorii pentru rolul Consiliului European. Doar 22,2% din studenți au considerat discutarea la nivel înalt a situațiilor de criză ca una din preocupările majore ale Consiliului European.

 Principala funcție a **Consiliului European** este să stimuleze și dirijeze activitățile UE sub aspect social, economic și politic atât la nivel european cât și național.

Din totalul respondenților, 46,7% au identificat corect principala funcție a Consiliului European.

⚙️ Negocierilor dintre statele membre desfășurate în cadrul **Consiliului European** se finalizează prin:

- îndrumări care stabilesc prioritățile Consiliului European cu privire la managementul Uniunii și la politicile comune
- declarații sau rezoluții care exprimă optica șefilor de state sau de guvern asupra unei probleme specifice

Cele două direcții ale rezultatelor negocierilor în cadrul Consiliului European au fost corect identificate de 44,4% din studenți, respectiv, 37% din studenți.

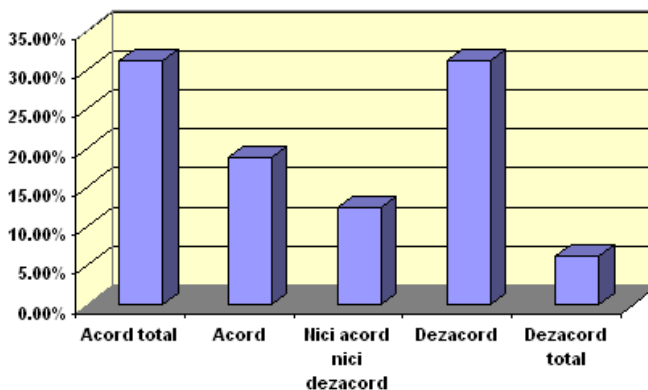
⚙️ La reuniunea **Consiliului European** din 4 februarie 2011, principalele subiecte ale ordinii de zi au fost:

- intensificarea cooperării cu privire la tehnologii energetice nepoluante, eficiența energetică și surse regenerabile de energie
- orientarea sprijinului public către domenii cum ar fi cercetarea și inovarea, educația și energia
- dezvoltarea spațiului european de cercetare (activități și politici care permit cercetătorilor, institutelor de cercetare și întreprinderilor să coopereze în plan transfrontalier, creând astfel sinergii transnaționale)

Mai puțin de o treime din studenții intervievați au identificat toate cele trei teme ale reuniunii Consiliului European.

⚙️ **Consiliul European** susține măsurile de creștere puternică, durabilă și echilibrată la nivelul tuturor statelor membre. Opinia studenților privind acest aspect al activității Consiliului European nu este unanimă. Dacă 50% din studenți sunt de acord (*Acord* și *Acord total*) cu afirmația referitoare la susținerea nediferențiată a măsurilor de creștere durabilă, o pondere de 31,25% din studenți nu este de acord (*Dezacord*) cu afirmația de mai sus.

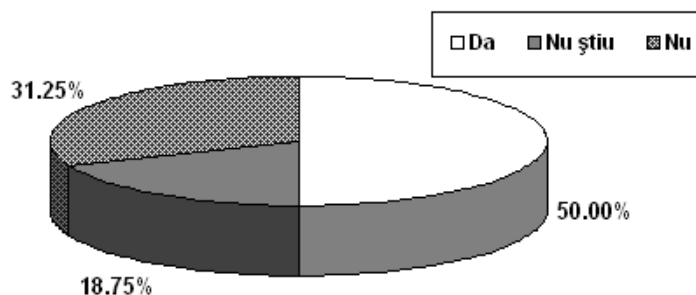
Fig. 1. Distribuția răspunsurilor studenților cu privire la gradul de acord asupra susținerii măsurilor de creștere puternică, durabilă și echilibrată la nivelul tuturor statelor membre

🚧 Măsurile adoptate de **Consiliul European** sunt, în general, favorabile, în egală măsură, tuturor statelor membre.

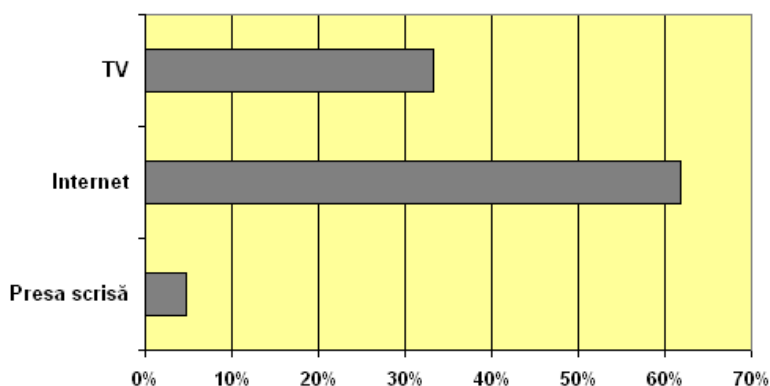
50% din respondenți consideră că măsurile Consiliului European sunt favorabile României, în timp ce 18,75% din respondenți consideră că aceste măsuri nu sunt în favoarea țării noastre. O pondere destul de mare (31,25%) din studenți nu au nici o opinie cu privire la această problemă.

Fig. 2. Distribuția studenților după opinia lor privind impactul măsurilor adoptate de Consiliul European la nivelul României

🚧 **Sursa de informare** cea mai utilizată în rândul studenților intervievați este internetul: 61,90% din studenți obțin informații asupra **Consiliului European** de pe internet. De asemenea, o treime din studenții se informează de la TV și doar 4,76% din studenți din presa scrisă.

Fig. 3. Distribuția răspunsurilor studenților după sursa de informații privind Consiliul European

 Pagina web a Consiliului European poate fi accesată la adresa www.european-council.europa.eu. Frecvența de accesare a paginii web este destul de redusă în rândul studenților: nici un student nu accesează pagina Consiliului European o dată pe lună sau mai frecvent.

Studiul derulat în acest an arată o îmbunătățire a gradului de informare a tinerilor cu privire la Consiliul European. Dacă gradul de cunoaștere al principalelor instituții europene a rămas relativ constant (scorul mediu de cunoaștere al instituțiilor din 2010 fiind de 25% dintre respondenți, față de 25.4% în 2011), respondenții sunt mai conștienți de dimensiunea funcțională a Consiliului European și de rolul acestuia în cadrul Uniunii Europene. 72% dintre participanții la studiu au delimitat corect componența și atribuțiile Consiliul European față de cel al Uniunii Europene, față de 41,67%, scorul obținut în anul precedent. Dacă în studiul din 2010 respondenții aveau o atitudine general neutră față de poziția Consiliului European față de dezvoltarea durabilă, în acest an se observă o definire mai clară a punctelor de vedere, 50% din numărul respondenților fiind de acord (*Acord* sau *Acord Total*) cu măsurile de creștere durabilă ale acestuia.

De asemenea, se observă o sporire a accesărilor paginilor web dedicate Consiliului European (în 2010, 75 5 dintre participanții la studiu nu au accesat nici o dată pagina web a Consiliului. În timp ce în 2011, aproximativ 62% obțin informațiile necesare cu privire la tematica anterior amintită de pe Internet).

*Despre Centrul de Studii Europene al
Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași*

Centrul de Studii Europene (CSE) funcționează ca departament interfacultăți în cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, asociind resurse din domenii diferite ale studiilor europene (economie, drept, istorie, științe politice și administrative, geografie, dezvoltare regională, altele) în realizarea unor programe specifice de educație, cercetare, formare profesională, documentare/informare. Centrul funcționează din anul 2000, ca rezultat al participării UAIC la proiectul PHARE RO 9706-01-02 "Înființ area de Centre de excelență în Studii Europene".

Prin valorificarea expertizei în domeniu și prin dezvoltarea de parteneriate, CSE susține dezvoltarea dimensiunii europene a programelor de educație și formare profesională din mediul universitar, contribuie la o mai buna cunoaștere a UE și a procesului de integrare, promovează excelența în educația și cercetarea în studii europene.

Centrul organizează programe de educație și formare profesională prin studii interdisciplinare și specializate de master și cursuri postuniversitare de scurtă durată, realizează cercetări și oferă consultanță în domeniul studiilor europene, participă la programe naționale și internaționale de cooperare în educație și cercetare, promovează informarea, dezbateră și dialogul cu privire la Europa și procesul de integrare prin conferințe, seminarii, publicații de specialitate. În realizarea diferitelor programelor derulate, CSE colaborează cu profesori și cercetători din departamentele UAIC, din instituții similare din România, din state membre UE sau din țări terțe, dezvoltă parteneriate cu instituții publice și organizații, acționând ca element de conexiune între mediul academic, factorii de decizie politică și mediile locale, respectiv regionale de afaceri.

Începând cu anul 2009, CSE a fost integrat în rețeaua Centrelor de excelență Jean Monnet. Aplicarea proiectului urmărește **constituirea unei platforme de competente academice și profesionale de înalt nivel asupra problematicii europene în perspectiva interdisciplinară.**

Obiectivele specifice ale proiectului sunt:

- integrarea competențelor multidisciplinare în studii europene ale universității și valorificarea superioară a potențialului didactic și de cercetare, precum și creșterea vizibilității resurselor la nivel european și național;
- promovarea și susținerea performanței și a excelenței în domeniul educației și al cercetării în studii europene;
- deschiderea către societatea civilă prin promovarea conceptului „Universitatea în societate”;
- formarea unei noi generații de specialiști în domeniul studiilor europene capabili să genereze valoare adăugată la nivel european în procesul de învățămînt, în domeniul cercetării, al dezvoltării instituționale și al promovării cooperării europene inter-universitare;
- dezvoltarea parteneriatului și cooperării cu alte universități din Uniunea Europeană, cu universități din țări terțe, dar și cu actori ai societății civile;

- generarea de noi oportunități pentru transfer de cunoaștere și expertiza la nivel european și internațional prin participare la proiecte și rețele de cercetare (în principal, în cadrul FP7 și al programelor JM)
- creșterea complementarității între cercetare și educație, precum și creșterea gradului de raportare a programelor/activităților universitare în domeniul studiilor europene la nevoile societății civile, cu impact din perspectiva obiectivelor programului LLP (de formare profesională, de cunoaștere și înțelegere a procesului de integrare europeană, de adaptare a activităților la cerințele unui mediu înalt competitiv, de dezvoltare a sentimentului de apartenență la cetățenia europeană, promovarea dialogului intercultural, etc)
- stimularea interesului pentru cunoaștere, educație și formare profesională în domeniul studiilor europene prin noi oportunități, atractivitate, adaptabilitate la cerințele pieței, ale mediului de afaceri.

CSE coordonează începând cu anul 2008 activitatea Centrului de Documentarea Jean Monnet al UAIC Iași (componenta a rețelei Europe Direct). Rețeaua Centrelor de Documentație Europeană (CDE), parte a activităților publice de informare ale Comisiei Europene cunoscute sub denumirea *EUROPE DIRECT*, are rolul de a promova și consolida studiile și cercetarea în domeniul integrării europene. Rețeaua lansată în 1963 este compusa din peste 400 CDE în cele 27 state membre. CDE funcționează în cadrul universităților, institutelor universitare sau institutelor de cercetare și sunt înființate prin acord scris între Direcția Generală Comunicare a Comisiei Europene și reprezentantul structurii gazdă.

Rolul CDE este de a promova studiul și cercetarea în domeniul integrării europene, oferind informații despre UE și politicile sale mediului academic și publicului larg, participând la dezbaterile despre UE alături de alte rețele de informare europeană. Un CDE cataloghează/ indexează publicațiile UE într-o singură colecție și oferă acces la publicații europene electronice.

Centrul de Studii Europene promovează dimensiunea europeană a educației și formării profesionale, dezvoltă cercetarea în domeniul studiilor europene, contribuie la o mai bună cunoaștere și înțelegere a procesului de integrare europeană și a exigențelor de participare a României la acest proces din perspectivă multi și interdisciplinară.

Mai multe informații pe

www.cse.uaic.ro